

TARANTINO 4½

„KILL BILL — PRUUDI KÄTTEMAKS, VOL. 2.“ (*Kill Bill: Vol. 2*)

Stsenarist ja režissöör **Quentin Tarantino** (Pruudi kuju loomisel kaasautor **Uma Thurman**), operaator **Robert Richardson**, lavastuskunstnikud **Juiping Cao** ja **David Wasco**, monteerijad **Joe D'Augustine** ja **Sally Menke**, originaalmuusika: **RZA** ja **Robert Rodriguez**, produtsent **Lawrence Bender**. Osades: **Uma Thurman** (Pruut/Beatrix Kiddo ehk Black Mamba), **David Carradine** (Bill ehk Snake Charmer), **Lucy Liu** (O-Ren Ishii ehk Cottonmouth), **Vivika A. Fox** (Vernita Green ehk Copperhead), **Chia Hui Liu** ehk **Gordon Liu** (Pai Mei), **Michael Madsen** (Budd ehk Sidewinder), **Daryl Hannah** (Elle Driver ehk California Mountain Snake), **Michael Parks** (Esteban Vihao), **Samuel L. Jackson** (Rufus) jt. 35 mm, 136 min, värviline ja mustvalge. © Miramax Films/A Band Apart/Super Cool ManChu, USA, 2004.

Millalgi 1994. või 1995. aastal, pärast **Quentin Tarantino** debüüti „**Marukoertega**“ (*Reservoir Dogs*, 1992) ja triumfi „**Pulp Fictioniga**“ (1994) ning stsenaariumi kirjutamist filmidele „**Jääv armastus**“ (*True Romance*, rež **Tony Scott**, 1993) ja „**Sündinud tapjaks**“ (*Natural Born Killers*, rež **Oliver Stone**, 1994) kuulutasid optimistlikuimad filmikriitikud uue kinoajastu Ameerikas alanuks. Sellest pidi saama Tarantinode aeg. Ajastu, mida iseloomustavad režissööride suur loominguline vabadus, väikesed produktsioonifirmad, filmide suhteliselt väike eelarve, kõrge kunstiline tase.

Korraks tundus kõik isegi vähemalt sellise soovunelma teostumise poole liikuma hakkavat. 1994. aastal „Oscarite“ jagamisel eelistas Ameerika Filmiakadeemia küll veel „Pulp Fictionile“ suure stuudio „**Forrest Gumpi**“ (rež **Robert Zemeckis**), kuid mäletatavasti 1996 parimate filmide pärgamisel löid platsi puhtaks „väikeste“ filmid, kõige eesotsas Miramax'i „**Inglise patsient**“ (*The English Patient*, rež **Anthony Minghella**), ainult Columbia TriStar'i „**Jerry Maguire**“ (rež **Cameron Crowe**) pakkus mingit konkurentsi. Järgmine aasta muutis aga kardinaalselt kõik. 1997 oli „**Titanicu**“ (rež **James Cameron**) aasta. „Titanicu“ kõikmõeldavates ülivõrretes toimunud finantsedu ja üllatuslik auhinnasadu tõi hetkega kaasa suurte stuudiote ja suurte filmide restauratsioon. Ja kuna enamik filmitootjaid näeb sellest hetkest alates ainult majandusaruande joonealust osa, siis ei tulnud Tarantinode ajastust loomulikult midagi välja, saabus hoopis Titanicute ajastu, kus filmi edukust ning taset mõõdetakse korjatud kassa suurusega ja meelelahutuslikul skaalal.

See üks Tarantino on siiski jäänud ning jätkuvalt, kuigi kahjuks üha aeglustuvas tempos („Pulp Fiction“ ja „**Jackie Browni**“ vahele jäi kolm aastat, „Jackie Browni“ ja „**Kill Billi**“ vahele kuus aastat), ta siiski muneb meile kuldmune.

Quentin Tarantino ise on „Kill Billi“ iseloomustanud kui austusavaldust kung fu filmidele ja *girl power*'ile. Nende kõrvale peaks kindlasti tõstma ka spagetivesterni ja nimeliselt **Sergio Leone**.

„Kill Bill — Pruudi kättemaks, vol. 2“, 2004. Režissöör Quentin Tarantino. Uma Thurman (Pruut).

Nagu Tarantinole omaseks saanud, on ka „Kill Billis“ loomulikult tohutult rohkem viiteid, vihjeid ja laene eri filmi ning popkultuuri esindajatelt ja teostest. Samuti tema enese filmidest. Nende viiete lõplikku ja ammendavat nimekirja pole võimalik koostada, austusväärset rohke valim on aga üleval näiteks imdb.com andmebaasis (4). Ja nagu tavaliselt suudab Tarantino kogu selle külluse sünteesida ühtseks, vaid temale ainuomaseks stiiliks, laskumata kellegi kopeerimisse, erinevalt näiteks enamikust **Brian De Palma** loomingust.

Kui „**Kill Bill 1-e**“ nimetas *New York Times*’i kriitik Elvis Mitchell filmiajaloo pikimaks esimeseks vaatuseks (2), vihjates tõsiasjale, et tegemist ei olnud tervikuga, siis teine ja kolmas vaatus elik „**Kill Bill 2**“ on samas loogiline jätk esimesele osale ja ka omaette autonoomne tervik, mis mõistetakse ka „esimesel vaheajal“ saabunule.

Samas on kaks osa suhteliselt erine-

vad nii stiililt kui ka tempolt. Esimese osa kiirus on asendunud teises stoilise aeglusega. Stilistiliselt võib teatavate lihtsustustega öelda, et esimene osa on Ida ja teine Lääs (seda muide ka tegevuste toimumiskohalt).

Napi ja tugevasti Ameerika poole kallutatud filmivaatamise traditsiooniga eestlasel on ilmselt kergem vaadata teist kui esimest osa. Seda võis kinos lausa empiiriliselt kogeda. Pärast „Kill Bill 1-e“ seansi võis tähele panna publiku arusaamatust peegeldavaid nägusid ja vastavaid kommentaare. Mõistmatust väljendavaid lausekatkeid võis kuulda ka seansi jooksul, seda eriti stseenide ajal, mis sisaldasid tegelaste üleloomulikku füüsilist liikumist, nimetame seda kas või näiteks „lendlemiseks“. Eestlasele, tundub, ei piisa üksnes sellise liikumise esteetilisest ilust, vaid vaja on ka selget narratiivset seletust, põhjust ja vajadust. Kas sellesarnast kineetikat rohkelt sisaldava „**Matrixi**“ triloogia (rep

Andy ja **Larry Wachowski**, 1999—2003) edu ei märgi mitte seda?

Enesest mõista, ei ole see tähelepanek ainus ega ilmselt mitte ka tähtsaim, miks eestlane Aasia filmi võõristab, ent tõsiasi on, et nii „Kill Bill 1” kui ka viimati Aasia kino Eesti filmilevis esindanud **Zhang Yimou „Kangelane”** (*Ying xiong*, 2002) või ka mõne aasta tagune **Ang Lee „Tiiger ja draakon”** (*Wo hu cang long*, 2000), mis kõik nautisid Lääne kultuuriruumis suurt menu, jäid Eestis laiemal kõlapinnal ning saavutasid üksnes leige publikuhuvi. Ka kord aastas saabuv PÖFF ei ole suutnud ja vaevalt et suudabki üksi laiemal üldsuse tasemel olukorda muutust tuua. See, mis täpselt kõik eestlasele Aasia kinos vastukarva on ja miks, oleks muidugi huvitav uurimisteema.

Tarantino viide *girl power*’ile kui ühele „Kill Billi” kesksele teemale peab ju loomulikult paika — mitte ainult peategelane, vaid kogu kesksete tegelaste enamik on naissoost ning vist küll rohkem kui üheski teises filmis varem on võitlusstseenid naiste päralt. Siiski on „Kill Billis” tähtsal kohal veel üks üdini naiselik asi — emadus. Pruudi (**Uma Thurman**) emakssaamine ongi kogu „Kill Billi” süpeed käivitav motiiv. Pruut otsustab muuta oma elustiili ja lõpetada professionaalse palgamõrvari karjääri hetkel, kui saab teadlikuks oma rasedusest (3: 26). See stseen on „Kill Billi” ajalise struktuuri segipaiskamise tõttu paigutatud teise osa lõppu.

Parilliselt on „Kill Billi” nagu kõiki teisigi Tarantino filme raske lahterdada, õieti tuleb neid lahtreid lihtsalt palju. Teine osa on ühtaegu nii märul, draama, komöödia kui ka (spageti)vestern. Viimasele ei viita mitte ainult enamjaolt USA edelaosariikides asuvad tegevuspaigad ja **Ennio Morricone** muusika suur osatähtsus ning üdini sergioleonelik avastseen verepulmaks muutunud pulmaproovist. Ka kogu teist osa läbi-

valt on Tarantino palju laenanud Leonelt, muu hulgas pikad võtted, lähi- ja maastikuplaanid. Ning kogu Pruudi kui tegelase tüüp — üksik kättemaksja — on vesterni tüpoloogilises süsteemis keskse tähtsusega.

Teise osa tegelastest on Pruudi kõrval filosoofilises ja süpeelises mõttes tähtsamad esimeses osas episoodiliselt nähtud Billi vend Budd (**Michael Madsen**) ning esmakordselt kaadrisse ilmuv Bill (**David Carradine**). Pruudi kung fu õpetaja Pai Mei (**Gordon Liu**) aitab kaasa peategelase tausta ja olemuse avamisele, viimase elusoleva Mürkmadude liikme Elle Driveri (**Daryl Hannah**) tähtsaim roll on olla vajalik koomiline vahepala enne filmi pikka ja dramaatilist finaali. Elle’i ja Pruudi konfrontatsioon on „Kill Bill 2-e” humoorikaim stseen, kust selgub, kui raske võib olla samuraimõõga tupest välja tõmbamine ning kus Elle ja Pruut kabluse käigus Buddi vagunelamu totaalselt hävitavad.

Kui enne „Kill Billi” võis Uma Thurmani parimaks rolliks pidada Mia Wallace’it „Pulp Fictionis”, siis nüüdsest on selleks „Kill Billi” Pruut ehk pärisnimega Beatrix Kiddo. Mänglevalt, voolava häälega kõnelev Pruut läbib kahe filmi jooksul laia tunnete skaala, jäädes samas tegelasele omase lakoonilise ja iroonilise iseloomu piiridesse. Tahaks loota, et Tarantino leiab Thurmanile oma filmides kasutust ka tulevikus.

Bill, keda mängib teatava budistliku stoilisusega David Carradine (ja hästi), on absoluutselt muutumisvõimetu tegelane ning peab seetõttu kõigi stsenaaristika reeglite kohaselt kaotama. Billi ja Pruudi dialoogid, esimene filmi alguses ja teised finaalis, ilmestavad mõlema olemust ja avavad nende perekondliku ning ametialase suhte eripära ja tagamaid.

Buddi tegelaskuju on vahest filmi huvitavaim. Budd, tundub, on mingil hetkel aru saanud oma varasema palga-

„Kill Bill — Pruudi kättemaks, vol. 2“.
David Carradine (Bill) ja Uma Thurman (Pruut).

mõrvarikarjääri moraalsest puudulikusest ja elab nüüd resigneerunult vagnelamus nagu valge rämps kunagi. Masohhistlikult laseb ta endaga üleolevalt käituda oma uues töökohas, kuskiil Ameerika pärapõrgus asuvas striptiisibaaris, kus ametijuhendisse kuulub tülikate klientide väljatõstmise kõrval ka ebameeldiv sanitaartöö. See kõik ei oleks ju normaalselt tipp-palgamõrvarile kohane?

Buddi illusioonide purunemine tuleb hästi välja dialoogis Billiga, kus Budd leiab, et Pruudil on täielik õigus kätte maksta ja nemad (Budd, Bill, Elle) on surma ära teeninud. Samas avab ta ka Pruudi „eelmise elu“ võikust ja nendib, et ka too on surma väärt.

Buddi ja Elle'i dialoogis esinev küsimus selle kohta, mida viimane pärast toona oletatavat Pruudi surma tunneb, kas kahetsust või kergendust, aitab mõista Pruudi tundepurset filmi viimases stseenis, kui kahetsuse asemele saa-

bub kergendus, mis võimaldab lõpetada elatud elu ja alustada uuega. Palgamõrvarist saab lõplikult ema.

Üksik tähelepanuväärseim ja enim vastukaja leidnud stseen teises osas on nn kirstustseen, kus Budd matub Pruudi elusalt, puukirstus ja taskulambiga varustatult. Selle näol on Tarantino leidnud täiesti klišeevaba tegevuspaiga. Õnnestunult, totaalses pimeduses ja taskulambi valgel toimuva tegevuse kaudu luuakse vaatajale klaustrofoobiline kogemus. Sellele aitab kaasa kaadri külgsuhte muutmine laiekraanist (1:2,35) nn teleekraaniks (1:1,33).

Süüpeeliselt on see stseen samas väga tarantinolik. Lõksus olevad ja piinamist või surma ootavad tegelased on tema loomingus olnud korduv motiiv (1: 1). Mõneti lihtsustades võib öelda, et see motiiv on kogu „Kill Billis“ kesksemaid. Vähemalt vaataja aspektist ootavad ju kõik viis tegelast Pruudi nimekirjas oma verist saatust.

Visuaalsete stilistiliste elementide poolest on „Kill Bill 2” tarantinolikult rikas: aegvõte, jagatud kaader, mustvalged stseenid, kiire *zoom*, juba mainitud kaadri külgsuhte muutmine on mõned üksikud pikast loetelust. Ent see kõik ei ole väsitav ega tüütu ja ei jäta muljet efektitsemisest ning sulandub tervikusse üle ootuste hästi.

Tahaks väga loota, et *Miramax*’i triiki poolitada „Kill Bill”, liigsele pikkusele viidates, kaheks filmiks mitte kunagi keegi teine üle ei võta, veel hullem, kui see Ameerika kinos aeg-ajalt kasutatakse tavaks muutuks. Kuigi kiusatus vaatajalt topelt pileti- ja hiljem DVD- või videoraha lüpsata on kahtlemata olemas. Seda tehakse ju niigi, vorpides filmidele enamasti mõttetuid järgi, kuni need on vähegi finantsiliselt tasuvad. Loodetavasti näeb ka tulevikus kinos filme, mis üle kahe ja poole tunni kestavad.

Muidugi jääks ootama „Kill Billi” *director’s cut*’i, seda mõistagi ühe filmina, nagu see oli algselt plaanis. Huvitav oleks näha, kas Tarantino suudab esimese osa valutult teisega ühendada, kaotamata kummagi eripära ja saavutades koguteose terviklikkuse. Kas üks pluss üks on rohkem või vähem kui kaks?

„Sight and Soundi” kriitiku B. Ruby Richi andmetel on režissöör välja öelnud mõtte teha filmi(de)le järg, kus keskseteks tegelasteks oleksid Pruudi tütar B. B. ja filmi esimeses osas otsa leidnud Vernita Greeni (**Vivica A. Fox**) tütar, kes oma ema tapmist pealt nägi. Viimasest kooruks ka motiiv ema surma eest kätte maksta (3: 27).

Seda, kas kunagi saabub Ameerika filmi ka Tarantinode ajastu, nimetatagu seda siis ükskõik kuidas, näitab aeg. Kas selleks pöördepunktiks on suurte samudega arenev digitaalne filmitehnika või ennustatav kunagi saabuv suurem või väiksem kriis filmitööstuse süsteemis, kus domineerivad megakorporat-

sioonid, või mõni kolmas või neljas põhjus, polegi enam nii hirmus tähtis.

Kasutatud kirjandus:

1. French, K. Introduction. In: Screen violence. „Bloomsbury”, London, 1996, lk 1.
2. Mitchell, E. Vengeance Still Mine, Saieth the Lethal Bride [WWW] http://movies2.nytimes.com/gst/movies/movie.html?v_id=289932 (9. XI 2004).
3. Rich, B. R. Day of the woman. „Sight and Sound” 2004, nr 6, lk 24—27.
4. Trivia for Kill Bill: Vol. 2 [WWW] <http://imdb.com/title/tt0378194/trivia> (12. XI 2004).

Quentin Tarantino filmist „Kill Bill — Pruudi kättemaks, vol. 1” (Kill Bill: Vol. 1) on TMKs 2004, nr 2 ilmunud James Thurlow’ arvustus „Quentin Tarantino ja aeg”.